

Amadeu CUITO. **Contes d'un carrer estret.**

Barcelona: *Quaderns Crema*, 2006, 107 p., 10 €.

Després de la bona rebuda amb què s'acollí *El jardí sense temps* (2004), una novel·la d'un aticisme poc comú, *Contes d'un carrer estret*

pot semblar fer curt. Fer curt per l'efecte d'obra vicària que, respecte a la primera, provoca. En comparteix la perspectiva, el to i, sobretot, l'adopció com a eix argumental del tema de la memòria. No obstant això, *Contes d'un carrer estret* es pot entendre com la reformulació de la novel·la, centrada en l'experiència de l'exili. Continua, per tant, un itinerari coherent, que caldrà presentar en conjunt.

El jardí sense temps és el resultat d'un creuament rar en la literatura catalana. D'una banda, és la derivació literària d'una prolongada experiència d'exiliat, una circumstància existencial compartida amb un sector important dels membres de la generació de l'autor, criatures durant la guerra, formats en el si d'un desterrament indeterminat i llarg. De l'altra, la seva aportació, insòlita pel que fa a la formalització, s'erigeix a les espatlles d'una tradició més fructífera, d'una vitalitat i una riquesa inqüestionables: el gènere autobiogràfic. A diferència de la literatura del jo, però, l'obra de Cuito es basteix a partir d'una assumpció purament ficcional, pel fet que elabora un jo insegur, vehicle de memòria i

de record. Hi ha una anul·lació intencionada dels elements interpretables com a empremtes d'historicitat o de vincle personal. Comparada amb la profusa vàlua documental dels dietaris *El passat quan era present* (1940-1971), de Maurici Serrahima, o del testimoniatge fresc i humà del llibre de memòries *L'exili manllevat* (2006), de Núria Pi-Sunyer, l'obra de Cuito, parca en al·lusions factuais, és deliberadament mancada.

La memòria és la base referencial des d'on s'articulen les ficcions de Cuito. Una memòria espúria, que impregna l'espai mític d'*El jardí sense temps* i que a *Contes d'un carrer estret* remet a l'observació aliena, i evoca, amb l'aquiescència tàcita del títol, el deute amb l'obra de Josep Pla. Si el primer llibre era fet a instàncies de la salvaguarda del passat d'una família, el segon se centra en el tema de l'alteritat. El narrador vincula relacions i pensaments, reconstrueix i reproduïx les converses i les històries personals dels seus veïns, que sovint són referits com a presències fantasmagòriques o ombres. Vol expressar, com observava Maurici Serrahima en l'assaig *Marcel Proust* (1971), no ja la realitat, sinó la imatge del món com a circumstància d'un mateix. Pretén de fer reviure una imatge de la realitat i un sentit d'unitat que depassin la mera contingència a partir de l'assumpció d'un "jo" integrador, les evocacions del qual depenen dels atzars meteorològics —com el vent.

Cuito practica una escriptura activada per la pulsio del temps, amb un timbre que s'emmotlla segons la realitat. És

realista en la mesura que admet un anecdotisme de to menor, plausible, anònim i proper, activat visualment. Tracta de temes com la guerra, la imperfecció de l'evocació —emesa pel desterrat o l'indolent—, o la feblesa de qui, com el record, es converteix en la petja fràgil d'una realitat evanescent. Ofereix, amb tot això, la creació d'un narrador qüestionable, en el si del qual es produeix una identificació del temps extern amb l'intern.

La memòria és un estímul eficaç, engrescador, però deficitari. És per això que la memòria de Cuito depèn de la destresa de l'estilista. Una destresa creativa, que supera les mancances d'alguns personatges —«s'explica tan bé que no se l'entén» (p. 81)—, a través de l'articulació d'un lirisme refinat i incisiu. Evidència, com en Proust, unes incapacitats cognoscitives que afecten l'home (només som ombres, diu *La Recherche*) i el llenguatge (les paraules són fal·laces, afegeix). Unes idees que remet a una moral escèptica, transferida per un narrador que reconstrueix a intervals un passat perfectible.

En els relats hi ha també una consideració estètica de l'abast del temps, de la qual s'infereix una reflexió metaliterària que remet a una poètica simbolista, d'advocacia del silenci i de l'inacabament (p. 55). «No té prou gruix», afirma el narrador, que afegeix: «Sóc incapaç d'inventar-me un fil conductor» (p. 38).

Aquesta posició és també el resultat d'una mancança, d'una limitació autoimposada que obliga l'autor a crear una galeria de personatges, capitanejats per la proustiana Segunda, entre els quals discorren divagacions i, sobretot, imatges inanimades que, concitades pel record, s'animen i cobren magnitud. Esdevenen presències discontinües d'alè simbòlic. Presències que, en els darrers sis episodis del llibre, es recreen en proses poètiques.

Els dos llibres de Cuito palesen una ideologia favorable a la diferència i a l'heterogeneïtat. En contra de l'intercanvi asèptic de valors, l'autor admet la impossibilitat d'una identitat immutable i assumeix un arrelament a través del record. Crea, a la vegada, un món on el pas del temps es concep com a dimensió moral de l'existència del jo. És per això que, com en les poètiques romàntiques, la identitat es concep com a indestriable de la forma, com una idiosincràsia comparable a la de l'idioma (*El jardí sense temps*, p. 136), indestriable del context i l'espai. Transmet un coneixement singular perquè recorda a través dels llocs i les persones. Vol ser escriptura sense tra(m)pa. O, segons l'encapçalament del recull, vol ser el record d'una veritat perduda: la literatura.

Maria Dasca

Universitat de Barcelona

